

IRODALOM—KÜLFÖLDI TANÍTÁSI MOZGALMAK — LAPSZEMLE — HIREK.

IRODALOM.

Mi a magyar? Szerkesztette: Szekfű Gyula. (*Babits Mihály, Bartucz Lajos, Eckhardt Sándor, Farkas Gyula, Gerevich Tibor, Kerecsényi Dezső, Keresztury Dezső, Kodály Zoltán, Ravasz László, Szekfű Gyula, Viski Károly, Zolnai Béla és Zsirai Miklós tanulmányai.*) Magyar Szemle Társaság. Budapest: 1939.

A Magyar Szemle Társaság a közelmúltban igen értékes kötetten szaporította sorozatát. A vasos kötetben tudományos életünk legkiválóbbjai próbálják a magyar szellemliség lényegét meghatározni. A tizenhárom tanulmányból kettő, (Ravasz László és Babits Mihály tanulmányai), összefoglaló képet akar adni, míg a többi nemzeti életünk különböző megnyilvánulásaiban keresi a sajátos jelleget. A tanulmányok részletes elemzése sajnos meghaladná a rendelkezésünkre álló kereteket, így ez alkalommal meg kell elégednünk azzal, hogy a gazdag gyűjtemény néhány gondolatára utaljunk. Ezt is minden különös rendszerezés igénye nélkül, helyenként egyenesen ötletszerűen tesszük meg, de talán így is sikerül majd rámutatnunk arra, hogy ez az új vállalkozás milyen jelentős állomását jelenti a nemrég megindult öneszmélésünknek.

A tanulmányok szerzői valamenyen megegyeznek abban, hogy a nemzet fogalmát nem tekintik biológiai fogalomnak. Maga Bartucz Lajos, aki a magyarság antropológiáját írta meg a kötet számára, figyelmeztet arra, hogy amikor azt keressük „mi a magyar“, igen bonyolult kérdéssel állunk szemben és hogy ezt a kérdést nem lehet egyetlen tudományág illetékességi körébe szorítani. *Bartucz Lajos* tanulmánya egyébként világosan elgázit a magyarság antropológiáját illető főbb kérdésekben, világos összefoglalására már csak azért is szükség volt, mert egyre többen vannak, akik nem a hozzáértők írásaiból merítik a magyar fajiságot illető ismereteiket. A többi tanulmány elsősorban a magyarság lelki, szellemi jegyeit keresi. Talán nem lesz érdektelen, ha ezek egy némelyikére utalunk. Valamennyi kutató kiemeli a magyarság *szabadságszeretetét* és egyéniség-kultuszát. Szekfű Gyula *szabadságszeretetünket* a magyar történeti jellem egyik fő vonásának ismeri fel: „Népünk... mindenkor az elnyomatás, az idegen uralom jelének tartotta s így tiltakozott, háborgott és harcolt ellene, ha politikai véleményét meg sem kérdezve, parancsuralomnak vetették alá“. *Szabadságszeretetünk*ből következik, hogy idegenkedünk a kollektív magatartástól, Babits szavaival: „nem annyira kollektív fegyelemre van szükségünk, mint inkább nyugalomra, szabadságra — az egyéni élet szabadságára, mely a nyugodt szemlélődést és az alkotást lehetővé teszi“. Ravasz László szerint nagy egyéniségekből összetevődő kis nép vagyunk. Zolnai Béla a magyar stílus legfőbb eszményének a szabadságot, az újításra, a meg-nem-szokottra való törekvést látja, Viski Károly a parasztság „arisztokratikus“ viselkedési formáiban veszi észre a *szabadságszeretet* és az egyéniség tiszteletének a nyomait.

Másik lényeges tulajdonságnak a szemlélődő, bölcs, józan *realizmus* látszik. Szekfü Gyula szerint a magyar politika mindig az „elérhető és szükségesség” szempontjaihoz igazodott. Realizmus jellemzi a magyar irodalom és művészet egész fejlődését. Farkas Gyula szerint „aligha véletlen, hogy a (magyarság) költészete a realizmusban érte el eddig legmagasabb lehetőségét és hogy például a német romantika kék virága semmi hatással sem volt rája”. Bizonyára a realizmus józanságaival függ össze az is, hogy az igazi magyarság idegenkedik minden szélsőségtől és ködös miszticizmustól. Ravasz László jellemzőnek tartja, hogy a germán-angolszász köd nem szerepel meséinkben és mondáinkban. Vallásos életünket is inkább a józanság, mint az extázis hatja át. Realizmusunk azonban nem jelent földhözragadottságot, *dús fantázia* színezi, amint ezt mesélőkedvünkől, díszöltözetünk színpompájából, népviseletünk gazdaságából, stílusunk gyakori kép- és metafora-használatból, továbbá a képzőművészetünkben megfigyelhető mély és tüzes színekből többen is kielemezték.

Magyar tulajdonság a csendes, borongó *érzelmesség* is. A jellegzetes magyar műfajt Babits Mihály az érzelmes lírai dalban találja meg, Zolnai Béla szerint stílusunk tele van szubjektív képekkel és hangulatokkal, az író szubjektivitása nálunk az objektív műfajokon is áttör.

Az előbbi tulajdonságokkal függ össze az is, hogy a magyar ember nehezen cselekszik. *Passzív*. Babits szerint a magyar tragikus hősök bűne legtöbbször nem a cselekedet, hanem a mulasztás. De a cselekvés nehézsége lehet erény is. A magyar politikai egyik eszköze a néma lázadás, a passzív rezisztencia. A mérleg másik oldalán áll a magyarság *katonai* aktivitása. Személyes bátorság, önzetlen önfeláldozás, a magyar virtus népmeséink hőseit is jellemzi. (Visky.)

Sajátos nemzeti tulajdonságaink (ezekből mi most csak a legfőbbeket érintettük) az európai népekkel való kapcsolatainkra is rányomták bélyegüket. Több tanulmányban is visszatér az a gondolat, hogy a magyar művelődés elsősorban a vele alkatilag rokon latin népektől (franciák, olaszok...) merített ösztönzéseket. Gerevich Tibor tanulmánya ezt a tézist a magyar művészet történetére nézve különösen gazdag dokumentációval bizonyítja, Kodály Zoltán pedig arra utal, hogy nálunk a német zenéből is csak az olasz kultúrán nőtt mestereknek van igazi talaja. Irodalmunk latin és neolatin inspirációi nem is kívánnak különös bizonyítást.

Az egyes tanulmányok részletes elemzésére, mint említettük, nem térhetünk ki, a gazdag tartalmú könyv egyébként is azt követeli, hogy minden tanár alaposan ismerje; a magyar- és történetiszakos tanároknak különösen nélkülözhetelen.

Baróti Dezső dr.

Vitéz Temesi Győző dr.: Földrajzi zsebkönyv 1940. A Magyar Földrajzi Társaság kiadása. Ára 1,60 P.

Érdeklődéssel és örömmel fogadjuk a Földrajzi zsebkönyv idei kiadását, megindulása óta immár a második kötet. Régi emlékeket ébreszt bennünk a könyvecske lapozása. Diákkorunkban — egykori földrajztanáraink jóvoltából — élénk érdeklődéssel néztünk és olvastunk hasonló műveket. Mindig volt bennünk valami új és olyan, ami tankönyveinkből hiányzott és nem volt lec-